

The Project Gutenberg eBook of Kalervo: Runollinen kalenteri

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kalervo: Runollinen kalenteri

Author: Johan Albert Bergman

Release date: November 19, 2007 [eBook #23543]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALERVO: RUNOLLINEN KALENTERI ***

Produced by Tapio Riikonen

KALERVO

Runollinen kalenteri

Tehnyt

J. A. B. [Johan Albert Bergman]

Oulussa, Chr. Ev. Barck'in kirjapainossa, 1871.

Näytetty: J. M. Kalm.

"Päivät soisin soitettavan,
Illat tehtävän iloa
Näillä mailla mantereilla,
Suomen suurilla tiloilla,
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa."

Wäinämöinen

SISÄLLYS:

Pohjan neidon kosiat
Karjan luku
Lintujen käräjät
Odottava
Paimenet
"Halut älyn pettää." Näytelmä
Lapsuuden muistoja
Kesä-yö Pohjolassa
Loihtia
Ehtootähti
Kointähti
Poissa olevalle
Päijänteellä
Merimiehen laulu
Häältä
Muistelma
Tähtitaivas
Ukko ja nuorukaiset
Vähän Kalevalasta ja Kantelettaresta

POHJAN NEIDON KOSIJAT.

[Kahden ensimmäisten runoelmain sisältö on, osittain sanasta sanaan, otettu Kalevalasta; samoiten kolmen niitä seuraavain Kantelettaresta.]

Pohjolassa neito elelepi
Kaunis, niinkuin aamu keväinen,
Häntä moni uros kosiilepi,
Mutta Louhi, äiti neitosen,
Tyttöänsä antaa epäilepi,
Ansiotöihin urhoot manaten,
Joissa miesten ky'yn koettaapi,
voimat hyvältä masentaapi.

Kannattipa koettaa — neidon kieli
Urhoot väkisinki lumosi,
Mitä vaan jos hänen teki mieli,
Heti kosiansa toimitti,
Heidän mietteet ihastelu nieli,
Jonka heliä äänens herätti,
Kaikki urhoot, kun sen kuulit, jäivät
Huokailemaan yöt sekä päivät.

Ensin impi Wäinämöistä koettaa,
lausuu: "jospa jouhen halkaiset
Veitsellä kärettömällä, voittaa
Taidat mun, kun myöskin vetäset
Munan solmuun." Wäinämöinen koettaa,
Tekee nämä työt äkäiset.
Vielä sitten kivistä hän kiskoo
Tuohta, jäätä ai'aksia viskoo.

Mutta neito lausuu: "Venhe veistä
Kehrävarren palaisista, työnnä
Kättä käyttämättä kappaleista
Tehty veno vesille, niin myönnän
Tahtosi." — Taas koettaa Väinö — e'istä
Tekoansa Ukko ei, ei myönnä
Lempo tahtoansa — kirves sattui
Polveen — siten tämä koetus loppui.

* * * * *

Tuli kosiin lieto Lemminkäinen,
Hälle säisteen neidon äiti ääntää:
"Kyllikki on vaimos kassapäinen,
Jost' et saa sa huomiotas kääntää."
Mutta neittä vaatii tuittupäinen
Kauko, murtaa suuta, päätä vääntää.
Vihdoin Louhi lausuu: "joutaville
Tyttöni ei jouda urohille.

Jos siis hänet toivot saada, muista
Ehdot: hiihä Hiiden hirvi; sitten
Hiiden ruuna tulisuinen suista;
Tuonen joest' ammu joutsenitten
Suust' yksi — ensi kerrall', muista —
Jos ne työt teet, niin kosijitten
Yli voiton saat ja rintaas vastaan
Painaa saat mun ihanata lasta."

Ensi työt näki onnistunna,
Vaan kun Tuonen virran pyörteiselle
Astui kolmannelle, loppununna
Työnsä olivat — alantehelle
Manalan oil paimen astununna,
Jota poltti koston kova helle;
Ampui Lemminkäisen napsahutti,
Sitten miekall viideks liemahutti.

* * * * *

Halli Pohjolassa haukkuileepi,
Jos sen katsot nenävartta myöten,
Näet järvell purren — meloileepi
Mies purress, eellehen sitä työten, [työntäen]
Yhtä rintaa maalla ajeleepi
Toinen, oroansa vähin lyöden;
Siinä kaksi kosiata koettaan
Tulevat nyt, Pohjan neittä voittaan.

Mitäs miehiä? Taas Wäinämöinen!
Kukas toinen? Ilmarinen suuri,
Mies tosiaanki kelpotöinen,
Taivaan kannen kalkuttaja juuri.
Hälle jo luvattu kaunisvöinen
Impi ennen — annettu ei — nuuri
Seppo — kun työns oil suorittanunna,
Sammon Pohjolahan takonunna.

Sopineet oil miehet keskenänsä:
"Sille neito antaminen, jolle
Mielellämmmin sanoo lähtevänsä."
Kun nyt astuit tupaan koettelolle,
Wäinämöiselle ois impeänsä
Äiti työntänyt — vaan rautiolle
Sanoi neito ennen menevänsä.
Uudet tehtävät nyt Louhi vaatii
Sepolta ja kohta ehdot laatii.

Niinkuin Oinaan nahan viejälle
Muinoin mainio Medea keksi
Keinot, niin nyt neito rehevälle
Kosijalleen', jonk ihastukseksi
Louhen vihdoin täytyi myöntää hälle:
"Puolisokses vie nyt ikuseksi
Valvattini." Kohta häitä juodaan,
Sitten sepon kotoon nainen tuodaan.

KARJAN LUKU.

Huis nyt lehmät lehtohon!
Kourusarvet salohon,
Kultaisille kunnahille,
Hopeisille ahoille!
Siel' on ruokaa nykkiä
Heinän päistä heleistä,
Läikkyvistä lähtehistä
Saatte siellä särpiä.
Sitten, päivän laskiessa,
Iltalinnun laulellessa,
Tpppy tpppy kourusarvoeni!
Tulkaa kotiin sievästi,
Maito-lampi lautasilla,
Utarilla uhtuvilla,
Joista makeen maidon saa
Pieni piika piukuttaa.

Etelätär luonnon eukko — valio vaimo Suvetar!
Pihlajatar piika pieni, kaunis neiti Hongatar!
Viitsikäätte viljoani, katsokaatte karjaani,
Että varsin vahingotta viimein kotiin saapuisi.

Mesikämmen käyretyinen, Otso, metsän omena!
Anna rauha raavahille tänä suurna suvena,
Jos sa tahdot tapella ja lihaa tekee mielesi,
Jyrsi koivun pökkelöitä, visko viitaan vihasi.

LINTUJEN KÄRÄJÄT.

Mitäs linnut miettivät?
Kurkistellen katsovat
Harakat ja peipposet,
Närhit, sirkut, varpuset?
Mies pellon vakoopi,
Vakoon jyvät kylvääpi.

Atrialle läksi mies,
Linnut tehtävänsä ties,
Sissivät nyt sirkkuset,
Vakoilivat varpuset.
Söivät hekin atrian
Runsaan sekä makian.

Pikku pajutuikkinen
Nokki myös jyväsen,
Kadehtien katsoit muut,
Kohti lensit, auki suut,
Pajulinnun käärivät,
Veriseksi pieksivät.

Käräjiin nyt poloisen
Veivät, la'in etehen,
Kurki sitten valittiin

Tuomariksi, istuttiin,
Laklat lautamiehinä,
Peipot valamiehinä.

Kurki huusi kurkustaan,
Kajahutti kaulastaan:
"Ootkos syönyt jyviä,
Köyhän miehen kylvöä?"
Pajutuikki vapisten
Vastas': "otin pikkuisen."

Kurki, päättään nostaen,
Julistavi päätöksen:
"Kosk' oot jyvät ottanut
Luvatta ja tallannut
Pellon, kaulas katkotaan,
Joka tiedoks annetaan."

Lausui la'en rajasta
Pääsky varsin vihassa:
"Varastathan sinäki
Kurki, otat oloksi'i,
Mit' et syö, kannat pois,
Aivan niinkuin omas' ois."

Kurki ylös kurkisti,
Pahan äänen parkasi:
"Köyhält en ma varasta,
Löydän ruokaa muualta,
Metsästä syön marjoja,
Karpaloita suolta."

"Kanssasi en inttämään
Rupea nyt vähääkään,"
Lausui pääsky — "riemuksi
Olen ma, en ristiksi
Ihmisille, sanoman
Tuon suven armahan."

ODOTTAVA.

Missä viivyt sinä oottamani?
Missä astut sinä armahani?
Valkea, miss' oot vaeltamassa?
Missä, kultani, oot kulkemassa?
Oi jos, oi jos likellä jo oisit,
Kaiken minun riemun mulle toisit.
Tulosta suu heti tuntisin ma,
Astunnasta heti arvaisin ma.
Liekinä ma tykös liehahtaisin,
Virstan, kahden vastaan kaapsahtaisin.
Suuta suihkajaisin,
Vaikka veress oisi,
Joka surman toisi,
"Sultahan sen saisin...
Vaan ei kullan luokse kuulu ääneni,
Kujerrus ei ehdi armahalleni,
Kuuset mua vaan on kuulemassa,
Hongan oksat vastaan huokaamassa!"

PAIMENET.

KOJO.

Koska nyt sattumus meidät, paimenet, saanut on yhteen,
Kumpiki parhaassa olevaiset ijässä ja kumpii
Pohjolan myös sukua, hyvät laulahan, vastahan valmiit:
Laulakahammepa ilmi nyt viisautemme — niin tehnyt
Mahtava Wäinökin on — siis ei tyhmyyttä se liene.

KOMMI.

Olkohon niin! hupainen pakinoida on koivujen alla,
Suojass' auringon helteestä nurmella maata,
Mieltäni laulattaa surina mehiläisien, karja
Ei mua vaivaa, senkin asettanut päivän on helle.

KOJO.

Rattoisa on elämämme, me annamme metsien kuulla
Laulujen kai'untaa sekä paimen-torvien ääntä,
Lillikat on lihavat, makiat myös mansikat meille
Tarjona, kans veli, ei se vähentäne voimia liioin.

KOMMI.

Vaan minä en ole kiittävä paimenen päiviä; lämmin
Ei ole aina, kuin nyt, ajetaan viluhun myös meitä,
Vanhaa taaria, kylmää kaalia ruuaksi saapi,
Mustin murkinata, josta rasvan syönyt on rakki.

KOJO.

Mutta kun lypsykselle on lentänyt viipyvä päivä,
Lonkunut lounahasen, saatan kotihin minä karjan.
Kylpy on joutunut, vastat on valmihit, sitte ma pääsen
Kaivahan kannikkaa sekä rasvasen voivatin ääreen.

KOMMI.

Miks' et perkeleen päänkin ääreen? sillä kun koppoo
Tai, kotahalkoa käyttäen, kun sua ruokkia listii,
Ei silloin maistu hyvä ruoka ja saatikka sitten
Pettua peiputtaa, joka tuskin pehmevi veessä!

KOJO.

Lehti kun liehuvi puussa ja ruoho kun roikkavi maassa,
Meelle kun haiskahtaa metsät ja kun lintuset laulaa,
Ennen ma paimenn' oon kun joski ma toimia saisin
Myötäänsä kotona, virua pyhät laiskana aivan.

KOMMI.

Kirkonkelloja muut, minä karjankelloja kuulen,
Partaa muut papin nähdä saa, minä latvoja kuusen,
Kirkkonani kivi on, pajupehko on pappini, kannot
Laulajin' on, käki lukkari — niin pyhä paimenen ompi.

KOJO.

Vaan pyhäpäivänä kultani luokseni käymähän pääsee,
Kangas kohta on kauniimpi, mieluisa on metsä
Silloin; korpiki kuutta on kukkaampi ja ne paikat,
Joita hän astunut on, koko viikon kirkkaina loistaa!

KOMMI.

Ennen lehmät leipovat taikinata, akat ammoo,
Ennen kyntänevät oravat ahoja sekä puussa
Konkarit kiivennee, hirret vetänee, härät notkuu,
Ennenkun minä paimenen päiviä kiittävä lienen!

HALUT ÄLYN PETTÄÄ.

Näytelmä kahdessa näytöksessä.

HENKILÖT:

Peltonen, maamies.

Kaisa, hänen vaimonsa.

Heikki, | heidän lapsiansa.

Mari,

Utriainen, isäntä-renki Peltosella.

Ölvinen, lukkari.

Anna, hänen veljensä tytär.

Aini, paimentyttö Ölvisellä.

Peltosen ja Ölvisen niittyväkeä.

(Tapahtuu Pohjanmaalla.)

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

(Peltojen kamari, tavallisilla huonekaluilla. Yhdellä puolen ovia riippuu Peltosen vaatteita, toisella, vähän matkaa ovesta, piironki, jonka päällä pari kahvikuppia, livasniekka ja sokuri-astia.)

Ensimmäinen kohta.

UTRIAINEN (kävelee edestakaisin). Missään hän nyt viipyy? Hm, — siis ensin niin ja sitte niin. Kunhan asiat alkuun saan, lempoko loppua nyt joutaa miettimään! — sill'aikaa luiskahtaa saalis käsistäni. Komisarjus miettiköön sopivan lopun; kyllä hän siitä saa eri korvauksensa. Kannattaa kait' antaa, jos toivojensa perille pääsee! Nyt on oikea hetki. Ja se on ymmärtävän miehen tunnusmerkki ryhtyä toimeen oikealla ajalla. Ah! — hän tulee.

Toinen kohta..

PELTONEN (Pitkäletkuinen piippu suussa.) Noh! Mistäs tulet?

UTRIAINEN. Kylältä.

PELTONEN. Kuuluuko uutisia?

UTRIAINEN. Kuuluu, ja vähän kummia.

PELTONEN. Kerro!

UTRIAINEN. Ennenkuin kerron, tahtoisin kuulla teidän ajatuksenne siitä miehestä, josta kylällä puhutaan.

PELTONEN. Kukas on mies?

UTRIAINEN. Lukkari on.

PELTONEN. Lukkari on ylpeä ja itsepäinen. En minä häntä juuri oikein suvaitsi, vaan...

UTRIAINEN, Kuulkaa nyt mitä kylällä sanotaan. Lukkari niittää tuon Isonniityn kuin mies, vaikkei se ookkaan hänen.

PELTONEN. Kuka sen on sanonut?

UTRIAINEN. Komisarjus. Minä olen istuskellut ja pakinoinut hänen kanssaan kylän asioista.

PELTONEN, Kenenkäs niitty on?

UTRIAINEN, Se kuuluu Peltosen maahan.

PELTONEN. Mitä sanoit!

UTRIAINEN. Vanhat kartat sen asian todistavat.

PELTONEN. Vaan saadakseni niityn, pitää käräjiä käydä, ja kukapa tietää, jos voittaisin.

UTRIAINEN. Käräjäin käyntiä ei tarvita. Kyllä lukkari antaa jälkeen. Sen tiedätte; sillä hän toivoo saavansa tyttärensä. Vaan sentähden on hänelle tästä sitä suurempi häpiä, noin koettaa peijata tulevata appeaan.

PELTONEN. ahaa! Vaan semmoinen hän on, joka vävykseni pyrkii!

UTRIAINEN. Sitä paitsi hän muuttaa syyskuussa uuteen kanttori-virkaansa. Silloin myöpi hän kiinteän omaisuutensa ja uusi omistaja ei luopune käräjiä käymättä parhaasta niitystään.

PELTONEN. Oikeen; sinä olet varsin älykäs. Kaikki sinä olet miettinyt edeltäkäsin.

UTRIAINEN. Komisarjuksen kanssa olen tuuminut.

PELTONEN. Vaan mikä nyt on tehtävä?

UTRIAINEN. Te vaaditte lukkarin heti heittämään heinän te'on. Jos ei lupaa, kyllähän keinot keksitään. Mainitkaa sivumennen, että kyllä tiedätte sen, minkä koko kylä tietää, ett'ei hän Mariaa kosi, vaan teidän omaisuuttanne.

PELTONEN (taputtaa Utriasta olkapäälle). Sinä olet aina talon puolta pitänyt, Minä kiitan sinua. (Avaava piirongin lohvun ja lyö ryyppyn, jonka Utriainen juopi.)

UTRIAINEN. Te olette minua aina kohdellut kuin ystävää. (Itseks.) "Silloin seppä takoo kun rauta kuuma on." (Ääneen.) Isäntä! Toivojensa perille päästäkseen ihmiset ovat toimeliaat. Minuaki kiihoittaa toivo, vaan en tiedä, jos uskallan.

PELTONEN. Noh! pelkäätkö? Sano vaan!

UTRIAINEN. Teillä on tytär ihana kuin keväinen aamu. Se on minut ruusukahleisiin vanginnut. Vaan (huokaa) minä olen palvelija.

PELTONEN, Siitä ei kysymystä. Vaan oletko huomannut olevasi häntä mieleen.

UTRIAINEN. Minä luulen, että jos ei lukkari myötäensä häntä viekotteleisi, asiat olisit eri kannalla.

PELTONEN. Älä hätäile; kyllä Marinki silmät aukaisen, että huomaa, minkälainen kosijansa on. Ja kun hän kerran ymmärtää ja kuulee sitä paitsi sulla olevan suosioni, niin voit toivoa.

UTRIAINEN (itseksseen). Voitto!

PELTONEN. Menkäämme nyt silmäilemään likeistä ruisvainiota. Ihania ilmoja on Luoja suonut.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

ÖLVINEN (harmajassa hännystäkissa).

Kuulen aina äänensä,
Vaikka muut ei kuulla voi,
Näen aina silmänsä,
Jotka mulle onnen soi.

Hm! Kumma kun tuo ammatti vaikuttaa kuvitukseen ja katsantotapaan, pitäjässämme pastori on ikääskuin nuotittoman profan — minä ikääskuin laulun ja runouden esimies. Sananlasku sanoo; "Lukkari perän pttääpi, pappi melan hallitsepi." Näinpä usein näkyy olevan.

Oi mun armas Mariani,
Jos vaan sinä tietäisit,
Että tääll' on kultasi,
Kohta tänne rientäisit!

Kunpa hänen nyt onnellisesti saisi omakseen, Se on summa, että kaksi etevää ei tahdo milloinkaan sopia, Esimerkiksi: Peltonen on ymmärtävä mies, minä viisas. Kyllä hän arki-asioissa tulee toimeen, mutta hengellisissä toimissa! — Hm! Sentähden on varsin tähdellistä, että minä joudun vävyksi tähän taloon. Vaan en minä paljon saa rehennellä eduistani. Valistunutta vainotaan aina mailmassa, hän on

kuin hauki kutimen keskellä. Ei kukaan häntä ymmärrä. Hohhooh! Missä oot lintuni!

Lempi huokaukseni
Kuiskuttakoon korvaansa,
Että vihdoin tulisi
Lohduttamaan kultaansa.

(Juoksee ja suutelee Mariaa.)

Neljäs kohtaus.

ÖLVINEN. Suloinen! Ah, minä olen katkeran onnellinen!

MARI. Kuinka niin?

ÖLVINEN. Sinun isäsi ja minun mielipiteet juoksevat jokseenki eri haaroille tässä ajallisuuden laaksossa.

MARI. Maltahan vähän, että yhteen pääsemme. Syyskuussahan astut uuteen kanttorivirkaasi. Silloin tulee ero ja saatpa nähdä, että isä sinulta kyynelsilmin hyvästiä ottaa. Kun sitte tavan takaa käymme Appelassa, niin isä juoksee kujansuuhun saakka meitä vastaanottamaan.

ÖLVINEN. Ah Mariseni! kunpa niin kävisi.

MARI. Älä pelkää, isä on pikapäinen, mutta hän ei ole pahasisuinen.

ÖLVINEN. Armahani. Aina kun aatenni ovat maahan vaipumaisillaan, nostat sinä ne tähtitarhojen tasalle.

MARI (hymyillen). Hyvä! nyt olet taas hyvällä tuulella, koska alat runolliseksi. — Kuka tulee?

Viides kohtaus.

(Entiset.)

UTRIAINEN (itseksensä). Lempo! Kun en tavannut häntä yksinään; yhdessä he ovat voimalliset. (Ääneen.) Mari! Minä tahtoisin sinua puhutella.

MARI. Sano vaan asiasi tässä.

UTRIAINEN. Mari! Sinua uhkaa vaara.

MARI. Hyvä, että saan tietää, niin arvannen ehkä varoa.

UTRIAINEN (astuu likemmäksi Maria). Sinä toivot onnellisuutta elämässä, vaan sinä astut perikatosi partaalla!

MARI. Minä en sinua ymmärrä.

ÖLVINEN (kuiskasee Marille). Utriainen on haltioissaan!

(Mari purskahtaa nauruun.)

UTRIAINEN. Mari! Minä olen sinua aina kunnioittanut, kuin enkeliä, ja noin minua kohtelet!

MARI. Kyllä olen sinusta pitänyt...

UTRIAINEN. Minun olet tullut tuntemaan. Kuinka monta kertaa enkö ole sinulle kukkia tuonut niityltä tullessani? Jos mitä olet toivonut, niin olen, jos olen voinut, sen sulle hankkinut. Vaan minä ymmärrän, minä olen renki, ja sehän ei ole ollut kun velvollisuuteni niin tehdä. Jos olisin isäntä, silloin voisivat nuo ansiot olla jostakin merkinnöstä.

MARI (lyhyesti). Siksi olisi sinunki pitänyt oppia minua tuntemaan, että minä en eroita ihmisiä säädyn mukaan.

UTRIAINEN. Niin toivonki; nyt sinun tunnen entiseksi. Vaan mitkä edut lukkarilla on, muut, kun että hän on talokas ja tavarainen?

ÖLVINEN. Hohhooh! Eipä luulisi noin syviä mietteitä lähtevän ravistuneesta pääkallostasi!

UTRIAINEN. Minä en ole lukkaria puhutellut. Sepähän sitte nähdään, kuinka ravistunut pääni on.

ÖLVINEN (kiihtyen). Mene jo täältä juomaratti! Minä takaan, että olet kaikki mahdollisuuden ja kykysi mukaan toimittanut.

UTRIAINEN. Mari! Tuommoista sinä lemmit! Hän on viekottelia. Vielähän saat kuulla muilta sen salaisuuden, jonka aivon äsken sulle kertoa. Koko kylä sen tuntee ja ilvehtii, kuinka viisas lukkari tässä pitäjässä on!

ÖLVINEN. Jokos olet kaiken myrkkysi oksentanut? Olipa toki hyvä, että minä olin läsnä nyt.

UTRIAINEN. Minä tohdin sen sanoa sittekin, niinkuin näet.

ÖLVINEN (hyppää seisalleen). Valehtelia! Sen riivattu löyskäleuka, osaatko ulos!

UTRIAINEN. Minä menen isäntäni käskystä; ei minua kaikki allasnaamat aja! (Ölvinen ryntää Utriaisien päälle. Mari huudahtaa. Miehet painivat, Ölvinen sysää Utriasta ovea kohden. Utriainen tarraa oven pielestä kiini.)

Kuudes kohtaus.

PELTONEN (juoksee heidän väliin ja saapi heidät vaivoin erilleen toisistaansa). (Ähkyen:) Ölvinen! Sinä näyt elävän täällä kuin isäntä!

ÖLVINEN (hengähtäin). Minä en ole renki, enkä renkin haukuttava.

UTRIAINEN. Kuka haukkui?

ÖLVINEN. Se sama! Sinä olet ollut hävytöin minua vastaan!

PELTONEN. Utriainen ei ole aloittanut toraa; siksi hänet tunnen.

ÖLVINEN. Uskokaa vaan Utriaista!

PELTONEN. Minä uskon ketä tahdon ja mitä tahdon. Minä uskon, niinkuin koko kylä, että sinä täällä ravaat muka Marin tähden, vaan oikeastaan mun tavarani tähden.

ÖLVINEN. Kuka paha henki semmoisia huhuja levittelee?

PELTONEN. Ahaa, nytpä olet viatoin, vaan pettyy viisaskin. Sinä olet toivonut saavasi minun tavarani, vaan nyt on asiat siten, että tuo niitty, jossa väkesi nyt on heinän teossa, on minun.

ÖLVINEN. Oletteko hupsu?

PELTONEN. Tahdotko siis heti luopua niitystä ja ottaa pois työväkesi, muutoin...

ÖLVINEN. Te olette nyt vihan vimmassa. Huomenna toivon sopivamme siitä ja muustaki...

PELTONEN. Vain niin! Sinä mietit. Jos vastustaisit oikeata asiata, niin et miettisi. Kuule siis: Sinä olet väkyyttänyt isäntä-renkiäni, siitä käräjissä puhutaan; niitty on minun ja Maria et saa!

ÖLVINEN (osoittaa Utriaista). Tuo peijakas, jonka sydän on mustempi kuin syksy-yö, on teidät pettänyt!

PELTONEN, Sinä minun pettänyt olet, sen paraiten itse tiedät. (Marille.) Sinä tunnet ennestään isäntä-renkini. Sinä olet häntä kiittänyt. Totu häntä rakastamaan, Silloin saat oivan miehen ja minä uskollisen vävyn.

(Ölvinen katsoen surullisesti Mariaa, joka on vaipunut pöytää vasten, menee.)

PELTONEN. Mitäs pidät Utriainen tammöisestä asiain juoksusta?

UTRIAINEN. En tiedä, kumpaako enemmän kummastella: teidän hyvyttä minua kohden, tai suosivaa sattumusta.

(Menevät).

Seitsemäs kohtaus.

MARI (nostaa päätään). Oi! Mikä onnetoin kohtalo. Tuo Utriainen on minun paha suojelushenkeni, ja häntä minun nyt pitää rakastaman, (Nousee ylös.) Ei! Isäni on itsepäinen; vaan minä tulen isääni ja hänen pitää kunnioittaa vapauden pyhiä vaatimuksia... Riiteleväin välissä on verkko, jonka silmukoita

sattumukset ovat estäneet isäni näkemästä... Vaan minä ne näen. Koeta vaan Utriainen! Toivojesi perille et pääse. Vielä vihilläki sanon: "En ota!"

Kahdeksas kohtaus.

KAISA. Oi ukkoani! Nyt se on aivan hupsu. Noin kohdella meidän siivoa lukkaria!

MARI (huokaa). Tätä vielä tarvittiin. Minä olenki kovin iloinnut tulevata onneani.

KAISA. Kunhan tuon pahan hengen saisi pois seurastaan, joka kaikki korvaansa kuiskasee. Ei Peltonen itsestään tuommoinen olisi.

MARI. Toivokaamme, että isä kohta huomaa että häntä on viekoteltu ja katuu pikaisuuttaan.

KAISA. Kunpa siitä olisi apua. Ylpeytensä ei päästä sitä ajatusta hammassarjansa ulkopuolelle. Kyllä minä ukkoni tunnen!... Vaan kuitenkin on nyt koettaminen saada sopu matkaan. Kuta enemmän viha saa juurtua mieleen, että vaikeampi on saada se pois. — Jakakaamme työme. Mene sinä lukkaria lohduttamaan; hän viilleteli peltojen poikki kotia. Minä koetan saada isän leppyisemmälle tuulelle.

(Menevät.)

Yhdeksäs kohtaus.

HEIKKI (heittäy tuolille). Ah! Tämä riita pitää loppuman. Mitäs olisivat nämät armahat kesäiset päivät sinutta, Anna! Tuolla ulkona vallitsee luonnon ihmeteltävä sointuisuus. Siellä kuulin kuiskauksen: "Miksi tulet noin yksinäsi, noin alakuloisna kaiken tämän riemun keskellä?" Silloin nousivat vedet silmiin ja minä samosin tänne.

Kymmenes kohtaus.

UTRIAINEN. Hyvä, että saan sinun tavata. (Heikki katsoo laattiaan.)

UTRIAINEN. Heikki! Oletko minuun suuttunut? Meidän välillä ei, tietääkseni, vielä ole ollut riitaa.

HEIKKI. Minä olen pahoillani siitä, joka on tapahtunut.

UTRIAINEN. Antaapa lukkarin nyt koettaa. Vähemmän juoksee täällä.

HEIKKI. Sinä katsot lukkaria karsaalla silmällä; hän on, tietääkseni, sinua aina hyvin kohdellut.

UTRIAINEN. Tuo peijakas! Minä en häntä suvaitse. (Kiihtyen). Sinä tiedät, miksikä lukkari täällä juoksee joka päivä! Hän pyrkii vävyksi taloon. Mitä siihen vastaat?

HEIKKI. Siihen on Marin vastaaminen.

UTRIAINEN. Haa! Sinä vastaat varovasti! Minä ymmärrän. Lukkarilla on tenhollinen lumouskalu, jolla hän silmäsi kääntää. Sitä paitsi on hän hän varakas. Lienet kovin nuori sitä asiaa oikeen arvostelevaan. Isäsi on sen ymmärtänyt; vaan vihdoon ovat toki silmänsä auenneet.

HEIKKI. Utriainen! Vanhan tuttavuuden tähden minä pyydän: älä pitkitä tätä ikävää toraa.

UTRIAINEN (suuttuen). Oletko hullu! Minäkö tässä riitelen; minä pidän talon puolta, ja siksi minun päälleni kaikki syy sysätään.

HEIKKI. Voihan talon puolta riidattaki pitää. Talon puolta minäki pidän.

UTRIAINEN (malttamattomasti). Sinä pidät Annan puolta, ja siten lukkarin.

HEIKKI. Ajattele Utriainen, mitä olet tehnyt ja olet tekevä. Ei loppu aina ole alun näköinen.

(Menee.)

Yhdestoista kohtaus.

UTRIAINEN (katsoo Heikin jälkeen). Siis hänki minua vastaan! Ei tämä juuri ole aivan hupaista. Vaan joka eteenpäin pyrkii, täytyy joskus vaivojaki nähdä. Hm, Hm! Alussa tämä tuntunee heille vähä tukalalta, vaan aika kyllä parantaa syvemmätki haavat, ja jonku vuoden perästä on lukkari unhoitettu. Mutta, — jos ei niin olisi? Jos Mari? — Ei! On tämmöistä ennenkin tapahtunut. Maalla on isännän suosio samanarvoinen, kuin koko muun perheen yhteen. Vaan jos riitaveljet rupeaisivat sovintoa hieromaan?

Peltonen on leimahtava tuli ja siis ei kauan pala. Ölvinen sopii heti; sillä hän tietää, mitä tämä eripuraisuus hänelle maksaa. Siis, sovintoa ei saa tulla. Sitä estääkseni, pitää minun ja heti varustaa keinot. Ja minä luulen myös tietäväni tempun, joka ainaki aluksi pitää heidät erillään toisistansa. Sitä tahdon koettaa.

Kahdestoista kohtaus.

PELTONEN (Astuu sisään jupisten itsekseni). Enköön minä ollut vähän kovin ankara. Ahaa, Utriainen!

UTRIAINEN. Ei se ankaruus haitannut, kyllä se mies sietää.

PELTONEN. Nyt olen purkanut sappeni hänelle. Mitäs nyt ensin teen? Eihän tuo peto luopunut niitystä! Mitäs mietit?

UTRIAINEN. Ensimmäinen työ lienee nyt toteuttaa uhkaukset. Ei mikään niin meidän arvoamme vähennä, kuin että uhkauksiamme emme toteuta.

PELTONEN, Se on tosi. Vaan tämä asia siis tulee käräjissä ratkaistavaksi. On se vähän ilkeätä.

UTRIAINEN. Kyllä lukkari saadaan käräjittäki luopumaan.

PELTONEN. Mitä tarkoitat? Miten saadaan?

UTRIAINEN (katselee ympärilleen, sitten kuiskaa pari sanaa Peltosen korvaan).

PELTONEN. Lieneekö hän sopivata. Jos ei onnistu?

UTRIAINEN. Ei hätääkään; antakaa minä pidän siitä huolta.

PELTONEN. No koeta, vaan rauhallisesti, jos voit.

UTRIAINEN. Tietysti. (Itseks.) Tapahtukoon miten tapahtuu, ei minua edesvastaus kohtaa.

PELTONEN. Minä uskon painavan toimen sinun tehtäväksi. Toimestasi riippuu palkinto. Palkinnon tiedät.

UTRIAINEN. Semmoisen palkinnon edestä jännitän kaiken kykyni.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

(Näkymö kuvaa osan mättähisestä niitystä. Keskellä takalistoa lato, jota vasten moniaita sapilaita, pari viikatetta ja haravaa seisoo.)

Ensimmäinen kohtaus.

(Ölvisen niittyväki tulee, niittyaseet olallaan, ladon oikealta, seisahtuu sen eteen ja laulaa:)

Kaunihissa heinäkuussa
Alkaa armain aikamme;
Lintuin laulaessa puussa,
Kukka-kenttää astumme,
Viikatetta liikuttain,
Heinän vartta kiikuttain,
Trallallallal j.n.e.

Sitten menemme laulannalla
Luokoamme ottamaan,
Kuivat heinät haravalla
Laposille laskemaan,
Joista ruot kannetaan
Sapilailla suovahan,
Trallallallal j.n.e.

Kun on rupeaman työtä

Tehty ahkeruudella,
Silloin lupa, mieli syödä,
Silloin ruoka makia;
Rasiat siis aukomaan,
Piimähinkit kallistaan,
Trallallallal j.n.e.

(Ryntäävät ladon suulle, ottavat eväänsä ja istuvat syömään. Seuraava kanssapuhe on harvaan, katkonaisesti puhuttava.)

YKSI RENKI. Aaah, Aaah! Ei työmiehen tarvitse ruokahalua hakea vetkuloida teiltä ja tien vierestä, niinkuin moniaat tekevät.

PIIKA (pureskellen). Lämmin on. Kohta kait piimää happanee ja hampaat suussa sulavat!

TOINEN RENKI. Jos sattuu, niin noista kuparinkarvaisista pilvistä vielä pirahtele!

KOLMAS RENKI (haukottain). Oohhooohoo! Missä nyt aika menee?

TOINEN RENKI (katsoen kelloaan). Puoli yksi.

ENSIMÄINEN RENKI. Aikoihan lukkari käydä niityllä tänäpäpä?

TOINEN. Niin sanoi.

KOLMAS. Ohhohoooh! Kummastipa nyt ilma painaa!

(Kallistaa päänsä mätästä vasten; muut seuraavat esimerkkiänsä, paitsi ensimmäinen ja toinen renki.)

ENSIMÄINEN RENKI (hiljaisemmalla äänellä). Uskotko unta?

TOINEN. Enpä paljon! Vaan ainaki sen suhteen, kuin voivat jotakin merkitä.

ENSIMÄINEN. Kuule! Minä näin unta, että paholainen astui eteeni ja ärjäsi: "Pötki matkoisi."

TOINEN. Ahaa! Kun semmoisesta otuksesta on kysymys, merkitsee se unissasi jotakin. Kuinkas kävi?

ENSIMÄINEN. Minä otin kahden vaiheella, joko mennä tai ei.

TOINEN. Noh! Tuo unipa muistuttaa enostani.

ENSIMÄINEN. Mitäs enollesi tapahtui?

TOINEN. Hän joutui tappeluun ja taisi saada vähä rökkiinsä. Vaan kuinkas sinun sitten kävi?

ENSIMÄINEN. Minä en liikkunut paikalta; mutta lempo kiljasi ja sieltä, täältä, ilmoista ja maasta ilmausi silloin muita perkeleitä.

TOINEN. Nooh?

ENSIMÄINEN. Minä juoksemaan...

TOINEN. Hm, hm! Saapa nähdä, jos tuo merkitsee mitään. Kyllä minä luulen, että sinulle tapahtuu jotakin hyvää tahi pahaa.

ENSIMÄINEN. No, en tiedä! (Haukottelevat. Heittäytyvät pitkäkseen ja nukahtavat.)

Toinen kohta.

UTRIAINEN (tirkistelee ladon nurkan takaa). Nyt ne lemmit pian nutistasi; mutta Peltonen käski minun menetellä varovasti, ja niin on parempi, (Vihjaisee kädellään takansa, sitten rykii kovasti pari kolme kertaa.)

ENSIMÄINEN RENKI (nostaa päätään). Uuh! Mikä siellä kiilistelee?

UTRIAINEN. Isäntäni puolesta käsken teidät paeta tältä paikalta, joka oikeuden mukaan nyt on hänen, (Muutki nostavat päätään.)

ENSIMÄINEN RENKI. Meidän isännän käskystä me olemme täällä ja hänen käskyllä me täältä menemme.

UTRIAINEN. Te ette siis lähde käskemällä?

TOINEN RENKI. Älä läkätä siinä, vaan korjaa kohta luusi tältä paikalta, muutoin muut ne korjaavat.

UTRIAINEN. Siis pitää teidät ajamalla saada liikkeelle?

ENSIMÄINEN RENKI (hyppää ylös ja sieppaa sapilaan). Juukeli soikoon, varo kinttusi!

(Utriainen viheltää. Peltosen väki tunkee sivulta, eväskontit seljässä ja niitty-aseet ojennettuna edessänsä, näkymölle. Ölviläiset hyökkäävät ylös, sieppaavat aseitaan, minkä kerkiävät. Taistelu. Kohta pakenevat Ölviläiset, taistellen, takaperin näkymöltä.)

Kolmas kohta.

(Vastatulleet purkavat eväskonttinsa ja istuvat mättäille syömään.)

MUUAN KESÄMIES. Eiköön tämä rynnäkö ollut vähä väkinäinen?

UTRIAINEN. Vaan oikeanomainen se oli. Eli eikö, miehet, oikeus ole puolellamme?

MIEHET (pureskellen). Noh! Meillä kaiketi se on.

UTRIAINEN (itseksensä). "Kenen vettä soudan, sen virttä laulan."

RENKI. Mikään tora isännän ja lukkarin välillä on syntynyt, koska tämä niitty nyt Ölviläiseltä viedään?

UTRIAINEN (kärtyisesti). Tolvana! Ei tätä toran tähden viedä, vaan sentähden, että niitty, kuulen ma, vanhoissa kartoissa on Peltosen.

TOINEN RENKI. Vaan luopuuko Ölvinen näin käräjain käymättä?

UTRIAINEN (ärjäisee). Etkös ymmärrä sen tompeli, että hän nyt on luopunut.

(Muuan piika kuiskaa toiselle jotakin korvaan; Utriainen katsahtaa heihin vihaisesti.)

TOINEN RENKI. Älä tuosta pahastu; eihän se sinuun vaikuta, jos ei luopuisikaan. Olethan tehnyt tehtäväsi.

UTRIAINEN. Se sinään! Puhukaamme muusta.

ENSIMÄINEN RENKI, (jolle muuan piika, Utraisen huomaamatta, silmää on iskenyt). Mitään nyt Mari sanoo, kun häitä ei saadakaan?

UTRIAINEN. Tottahan muitaki mailmassa löytynnee, jotka Marille kelpaavat.

RENKI. Vaan Mari ei huoli muista kun lukkarista.

UTRIAINEN (karjasee). Lempoko sen on sanonut? Mistä sinä sen tiedät? (Naurahtain.) Ei huoli muista! Sulla on oma ajatuksesi rakkaudesta. Ei siis pitäisi löytymän kahdesti rakastunutta tyttöä, ei kahdesti nainutta. Mutta löytyyhän noita.

RENKI. Löytyy kait. Tarkoitin vaan, ett'ei Mari ole niin huikenteleva, että heti ottaa kenen saa. Hän on vakava ja jalo tyttö.

UTRIAINEN. No, kas niin! Nyt me ajattelemme samaa. Hän on tosiaanki jalo! Tämän pakinamme johdosta voisin kertoa moniaat sanat, jotka isäntä lausui tänään. Vaan tahdon ainoastaan julkaista, ett'ei sitä tiedä, kuinka likellä ylkämies ja häät ovat!

RENKI. Ahaa, minä ymmärrän! saako onnea toivoa!

UTRIAINEN (hyvällä tuulella). Noh! Enhän minä ole mitään sanonut. Nyt työhön! Isäntä käski joutua. (Ottavat, miehet viikatteen, vaimonpuolet haravat ja menevät. Yksi renki ja kaksi piikaa jäävät.)

Neljäs kohta.

(Renki istahtaa ladon eteen viikatetta hiomaan, piikat kulkevat, toinen toistansa kädellä vartalon ympäri pitäen, edestakaisin.)

RENKI. Saa nähdä mitä tästäki tullee?

ENSIMÄINEN PIIKA. Mitä luulet Antti? Huoliikoon Mari tuosta kutjanasta?

ANTTI. Enpä luule. Eli tahtoisitko Eevani minua häneen vaihtaa?

EEVA. En, jos pää poikki!

TOINEN PIIKA. Tämä asia ei ole aivan selkeä kellekkään. Kyllä par'aikaa joku koiran kuri on tekeillä.

ANTTI. Niin minäki luulen, kuin sinäki Kaisu. Vaan kyllä kohta nähdään. Ei vääryys kauan rehentele. (Nousee, katsoo viikatettaan.) Nyt pystyt heiniä lyömän. (Menevät; Kaisu edellä, sitten EEVA; jälkimmäisnä Antti. Näkymön rajalla kääntyy Eeva, Kaisun huomaamatta, ja suihkaa suuta Antille, sitte heti taas kääntyen menemään.)

Viides kohtaus.

ÖLVINEN (alla päin, huokaa). "Entiset ajat on olleet ja menneet." Onkoon niin kauheata tässä ajallisuuden laaksossa, kun toivotoin rakkaus. Ah! Ajatukseni riehuvat kuin pilvenhattarat synkässä syksy-yössä, alkuaineiden raivotessa! En tiedä, kuinka paljon ihminen voi sietää, vaan kyllä minä en enään siedä tämmöistä! — Kuuma on. Vettä ei ole saapuvilla. (Huomaa muutaman piimähinkin ladon seinän vieressä, ottaa sen ja juoda pulputtaa.) Ah! Ah! Ah! (Katselee mielihyvällä hinkkiä, vaan yht'äkkiä kavahtaa.) Mitä näen. M. P. laidassa. Peltosen hinkki! Lempoko Peltosen hinkkiä minun niitylle on tuonut. (Vaipuu, hinkki kädessä, syviin ajatuksiin.)

Kuudes kohtaus.

ANNA (kukkakimppu kädessä). Minä erkanin ajatuksissani etemmäksi polusta, kuin luulinkaan. Vaan löysinkipä ihania kukkia. Katsokaa eno!

ÖLVINEN (hymyillen). Sinä käyt nyt viime aikoina usein ajatuksissasi. Olisiko lupa kysyä, missä nuo ajatuksesi harhailevat.

ANNA (nostaen yhtä sormea). Eno, te olette varsin utelias! Nuorten tyttöjen ajatukset huikkuvat milloin kulta-reunaisissa pilvenhattaroissa, milloin pienissä kukissa.

ÖLVINEN. Kylläpä avarasti rajoitat ajatuksesi! Minä luulen, että niiden rajat saisi paljon supistua. Vaan käyttänet nuo määräykset vertauskuvallisesti.

ANNA. Ei eno, ei!

ÖLVINEN. Jos esimerkiksi tuntisit jonku nuorukaisen.

ANNA. Eno! Minä en tarkoittanut ketään.

ÖLVINEN. Kultakiharaisen, kuin auringon valaisemat pilvenhattarat.

ANNA (nauraen). Nyt olette ymmällä, kun panette arviolta.

ÖLVINEN. Sinisilmän ja punaposken. Ne vertaukset löytyvät noista kukista.

ANNA. Lopettakaa jo. Ei eno nyt arvaakkaan!

ÖLVINEN. Noh! Koska et tunnusta, niin mitäpä minä viisastun. Nyt käyn katsomassa väkeäni, Seuraatko, vaan tahdotko vartoa tässä.

ANNA. Minä jään tänne kukka-kiehkuraa valmistamaan.

(Ölvinen menee.)

Seitsemäs kohtaus.

ANNA (laulaa):

Linnut ne laulavat soriolla suulla,
Soriampi kultani ääni on kuulla.
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Hunaja ja mesileipä makialle maistaa,

Kultani suu sekä huulet on toista!
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

(Heikki juoksee takalistosta Annan taka ja suihkaa suuta hälle.
Anna hypähtää ylös.)

ANNA. Heikki, sinä täällä!

HEIKKI. Täällä! Saan toki taas sinun nähdä. Pysähyttele rientoasi loistava aurinko, että kauan, kauan saisin imeä elämän voimaa ihanista silmistäsi. Vaan miksi olet niin alakuloisena? (Istuu mättäälle Annan viereen.)

ANNA. Senhän tietänet. Meidän onnemme taivas alkaa mennä pilveen.

HEIKKI. Vaan toivon tähti loistaa vielä. Isä on pikainen, mutta hän ei tahdo onnettomuutta matkaansaattaa.

ANNA. Vaan jos isäsi ei huolisi tämmöisestä miniästä?

HEIKKI. Mutta minä en huoli muusta. Anna! Elämä sinutta on tukala. Kun illalla levolle menen, on kun armas kuva edessäni, lisäämässä kaipaustani ja aamulla ajavat ihanat unet, jotka sinusta näen, minut ulos, ikäväni lievitykseksi katsomaan samaa päivää, hengittää samaa ilmaa kuin sinäkin! (Suudellen Annaa.) Nyt nauttii koko luonto riemua ja rakkautta; onnellinen se ihminen, jonka tunteet sointuvat luonnon kanssa. (Anna kallistaa päänsä Heikin rintaa vasten. Peltonen, joka tämän puheen on kuullut, seisoo syrjässä, pyhkäisee, loppusanat kun lausutaan, kyyneleeseen silmistään ja poikkeä näkymöltä.)

Kahdeksas kohtaus.

ÖLVINEN (jonka tullessa Heikki ja Anna nousevat ja vetäytyvät syrjään seisomaan). Nyt ei lempokaan enään malta! Mikä mies minä olisin, jos tätä suvaisisin? Koko kylä nauraisi ja sanoisi: "Peltonen ei ole miehien lukuun luettava, hän on akka!" Ja silloin parempi, että maa allani halkiaa ja minä vaivun pois tältä inhalta ijältä. Vaan koeta Utriainen! En minä enään ilmoissa heilu. Vaaka on kohta tasapainossa. Sinä olet luullut voittavasi minun tässä riidassa. Niin onki hetkeksi tapahtunut. Vaan katsotaanpa kuinka kauan onnistut sillä tiellä. Totuus on hitaampi vaikutuksiltaan kuin valhe, vaan sen vaikutukset ovat pysyväisemmät. Sen asian olen kuullut useasti ja sitä olen miettinyt useasti kirkossa. (Huomaa Heikin ja Annan.) Ohoh! Tuopa näky on kuin ahvan löyhäys tammikuussa! Kelpaapa katsoa! Heti vihani masentuu, kuin huomaa noin paljon hyvyttä ja onnea vielä löytyvän mailmassa. No, Anna! Jopa ajatuksesi nyt ovat jokseenki täperällä. Kyllähän minulla silmät päässä on. Vaan mitä nyt on tekeminen? Niitty-väkeni on poisajettu.

(Heikki ja Anna istuvat mättäälle.)

HEIKKI. Minä sain kuulla vehkeistä, silloin kun ne jo oli matkaansaatu, vaan samosin kuitenkin tänne, estääkseni vihasi kovin jyrkkää törmäystä isää vastaan. Isä lähti vähää ennen minua kotoa. Komisarjus on käynyt meillä Utriaista hakemassa. Isä oli kertonut tämän keinon komisarjukselle, ja hän sanoi, että jos niitty jo olisi tuomittuki Peltosen taloon kuuluvaksi, niin ei sitä näin saa omistaa. Ja kun isä sen kuuli, tuli hän levottomaksi ja läksi tänne. Etkös ole häntä nähnyt?

ÖLVINEN. En!

HEIKKI. Minä luulen, että hän nyt olisi taipuva leppymään, jos ei vaan tuo Utriainen...

ÖLVINEN. Tätä riitaa ei olisi, jos ei se lemmon kekäle!... Minä en vaino isääsi, vaikka kyllä hän minua silmittömästi kohteli. Vaan hän on Marin isä! (Juoksee takalistosta tulevata Mariaa kohden, syleilee häntä ja vie hänen mättäälle istumaan.)

MARI. Eiköhän tämä merkitse hyvää, kun kaikki meidän talosta ovat kokoontuneet niityllesi. Äiti tuli kanssani, hän läksi isää hakemaan, kun ei häntä täällä näkynyt.

ÖLVINEN. Toivokaamme niin Mariseni! Ah! Miks'ei tätä hiljaista autuutta, tätä viatointa iloa olisi suotu meille?

ANNA. Toivon ääni kuiskasee minulle, että kuosteessa asunut aurinko kohta paistaa selvästi.

ÖLVINEN. Minä tahdon hillitä koston himoni, että armas aika kohta läheneisi, jolloin paennut sopu palajaisi majoillemme, kädessään runsauden sarvi, jolloin rakkauden siteet yhdistäisivät nämä kaksi perhekuntaa ja jolloin useampi kyläläinen virkkaisi, tuijottaen lähimmäiseensä: "Mitäs nyt jutellaan?"

Niistä ei enään ole pakinoimista."

HEIKKI. Sinä olet niin hyväntahtoinen ja leppyisä mies, että minä vieläki kummastun, miten riita on alkanut.

ÖLVINEN. En minä leppyisä ole, Jos olisin, niin ei tuota paininlyöntiä olisi ollut; vaan en minä kaikkia suvaitse. Se lemmon kielilakkari laverteli ja pani omiaan, se pisti minua vihaksi.

MARI. Mitään Utriainen sanoisi, jos näkisi tämän taulun?

ÖLVINEN. Minä soisin, että näkisi vieläki paremman. Ja toivon, että saapi nähdäkin.

Kymmenes kohta.

(Kaisa taluttaa Peltosta, joka vastahakoisesti, alakuloisna häntä seuraa.)

KAISA. Olenpa toki vihdoin saanut ukkoni oikealle uralle. Silmänsä ovat auenneet ja nyt hän tietää, ketä hänen tulee uskoa, ketä ei.

PELTONEN (tukehtuvalla äänellä). Ölvinen! Minä olen sinua haukkunut; minä olen la'in rikkonut, oman käden oikeutta käyttämällä. Nyt sinulla on voitto. Tee mitä tahdot!

ÖLVINEN (astuu Peltosen eteen ja ojentaa hänelle kätensä). Minä — teen — sovinnon.

PELTONEN. Minä en ele ansainnut tämmöistä kohtelemista; me emme voi sopia!

KAISA. Ukkoni, oletko hullu! Tämä ei ole anteeksi antamista, vaan sovintoa.

ÖLVINEN. Minä en tarjoa teille sovintoa, minä pyydän sitä.

PELTONEN (kummastuen). Mitä sinä ajattelet?

KAISA. Hän ajattelee kohta kummia, jos et heti tee sovinnon. Semmoista riitaveljestä et ole nähnyt, etkä saa nähdä.

HEIKKI. Isä!

PELTONEN. Noh! Älkää nyt minua hupsuksi luulko.

(Syleilee Ölvistä.)

KAISA. Ja nyt ukkoni, muista lupauksesi.

(Paimentorven toivotus kuuluu etäältä.)

PELTONEN (ottaa Mariaa kädestä kiini ja taluttaa häntä lukkarin tykö). Ölvinen! Tuossa on vähän sovinto-sakkoja.

(Kuiskasee jotaan Ölvisen korvaan. Ölvinen ottaa Annaa kädestä ja vie hänen Heikille.)

PELTONEN (syleilee heitä). Teidän puhdas rakkautenne on saanut vedet silmistäni vuotamaan. (Heikille:)

"Kiitä nyt poikani onneasi
Hyvän saaman saamastasi,
Kun kiität, hyvinki kiitä;
Hyvän sait, hyvän tapasit,
Hyvän luojasi lupasi,
Hyvän antoi armollinen."

(Utriainen tulee kiiruusti, vaan pysähtyy yht'äkkiä kavahtaen, kun huomaa edelliset)

PELTONEN. Utriainen! Uskollinen palvelijani, astu esiin,

(Utriainen seisoo, tuijottaen eteensä.)

PELTONEN. Minä tyydyn toimiemme seurauksiin, niinkuin näet.

UTRIAINEN (kolkosti). Älkää pilkatko. Vaan minäki tyydyn, jos pidätte sananne.

PELTONEN. Ensi pyhänä kuulutetaan nämä kaksi parikuntaa. Jolla on moitetta, ilmoittakoon

aikoinaan.

UTRIAINEN (kolkosti). Minä pyydän eron palveluksestani.

PELTONEN. Sen saat!

(Utriainen menee. Vielä kerran kääntyy ja silmäilee seuraa näkymöllä; sitten, painaen nyrkkinsä otsaa vasten, poikkee.)

HEIKKI. Ukonpilvet ovat painuneet ja laskeva päivä kerkiää vielä silmäillä onneamme. (Pari torven toivotusta likellä.) Ihana on ilta. Luonto ympärillämme sointuu ajatuksiemme kanssa. Aaltojen mäiske ja metsien humina ovat vai'enneet. Kirkkaina välkkyvät tuolta kaukaisten metsien välistä vedet ja yhdistävät, kuvastellen pintaansa, taivaan ja maan.

(Aini juoksee esiin, paimentorvi yhdessä kädessä, kaksi kukkaseppelettä toisessa ja kokottaa sepeleet Ölviselle, joka panee yhden niistä Marin, toisen Annan päähän.)

PELTONEN. Niittyväkemme pitänee saada osaa ilostamme. He ovat taistelleet kuin miehet. Eläköön vapaa urhoollisuus!

(Kaikki ääneen). Eläköön!

(Menevät parittain, käsikkää, ensin Peltonen ja Kaisa, sitten Ölvinen ja Mari, viimein Heikki ja Anna ja heidän jälessä Aini.)

LAPSUUDEN MUISTOJA.

Nyt muiston päivä valaiseepi
Lapsuuden olot herttaiset
Ja etähältä lumoileepi
Mun eteen ajat muinaiset.

Mun armas koti koivuon suojass
Tuoll' siintää joen varrella.
Siell' oli elämä niin huojas
Kuin leivon ompi taivaalla.

Siell' olit ajan vietteheni
Niin varsin vaatimattomat
Ja tullen ikäväni meni
Kuin kevään pilvenhattarat.

* * *

Syksyn kylmät jäiset sillat
Jokehen kun synnytit,
Luistimeni aamut, illat
Kirjat niihin piirtelit.

Aaltoellen jäinen vaippa
Alla jalan ratisi.
Usein pitkä vuotaraippa
Laski miehen pitkäksi.

Talven tullen enimmästi
Matkojani mittelin
Suksilla ja taitavasti
Isot mäet samosin.

Silloin näki tähti taivas
Kumman näön törmässä,
Lumipallo tietä raivas,
Henki asui sisässä.

Kuurassa mun oli tukka,
Iljangolla vaattehet,
Tuskin kuivin poika-rukka,
Mäkeen pyrki aattehet.

Lysti mäen rinteessä
Oli kilpaa hyppiä,
Uimisaikaa oottaessa,
Rapakoissa räiskiä.

Ja kesän tullen, vetten rannat
Päiväkaudet asuikin,
Askeleet kuin meren sannat,
Jälkeheni jättelin.

Kun vavan laskin olaltani,
Ja loihdin ongen syljellä,
Niin useampi kala pani
Sen kohta leukapieleensä.

* * *

Se aik' on mennyt — milloin, milloin,
Niin herttaisessa valossa
Maailma hohtaa, kuni silloin?
— Ei tällä puolen hautoa.

KESÄ-YÖ POHJOLASSA

I.

Kerran vuodessa — niin satu kertoo
Virolainen — nuorukaista kaksi,
Ihanata, impi, poika kaunis
Toisillensa suuta suihkavat,
Silloin jolloin pisin omi päivä,
Koita Hämärä kun suutelee.
Pohjan pitkät perät useammin
Saavat nähdä nämä kaksi nuorta
Lemmen suudelmahan sulaavan,
Pohjolahan armas aurinkomme
Viikkokaudeksi kun yötyvi.

II.

Jo kaunis kesäpäiv' on loppunut,
Jo pitkät varjot epäselvennyy.
Pohjoisella taivaan rannalla
Koko yön iltarusko hohtaa
Himeästi, kunnes ani varhain
Aamulla taas punehtuupi, toisell'
Nimellä nyt ennustaen päivää.

Viehättävään vale-uneen vaipuu
Luonto — ei oo päivä eikä yö —
Päiväksi on auringotoin, yöksi
Pimeätöin — vaan on kumpainenki.
Kukkiin tuoksu täyttää kesä-ilman
Haalean, on nukahtanut luonto,
Kuin lapsi kesken leikin, hymysuin,
Ainoastaan rastas rakkauttaan

Viitikossa viserrellen laulaa.

III.

Lyhyt Pohjolan on kesä-yö.
Tuolta koillisesta kohoaa jo
Ruusupilviin takaa armas päivä,
Holvaellen kultiansa, täyttäin
Koko ilmakehän valollansa.
Sätehissä kirkkahissa aamun
Veden kalvo värähtelee. Riemu-
Äänet metsistä jo kajahtaa.
Kasvit tätä ihanuutta kaste-
Puvussansa ilokynnelsilmin
Tuijottavat. Nimeksikin on nyt
Unelma tää kaunis loppunut.

LOIHTIA.

Kutk' ovat miehet törmällä
Tuoll' Pyhäkosken vierteellä?
Ne näyttää varsin kummilta
Kuun nousevaisen valossa.

Niin seisovat he synkkinä,
Kuin haahmut syksyn myrskyssä,
Mi äkki heidät huomaisi,
Kyll' syrjään heti astuisi.

Yks seisoo köysi kädessä
Ja silmät hänen päässänsä,
Kuin virvat yöllä leimuvat,
Jotk' yli hautain keinuvat.

Kuin vikauhri vieressään
On toverinsa allapäin;
Hän usein koskeen katsahtaa,
Ja silloin aina vavahtaa.

Tuo köysi kädess' loihtia
On suuri, varsin mahtava
Ja kirkon väen vallassa
On mies hänen muassa.

He kirkkomaall' on pistäyneet,
Ennenkun tänne lähteneet.
Siell' ompe kipee siunattu
Ja kalmass' köysi karkaistu.

Nyt koettaminen kova on,
Jos paraneisi onneton,
Jos viisas poppa mahdillaan
Saa pannun pahan poikkeemaan.

He laskeuvatten rannalle,
Tään kovan kosken reunaalle;
Täss' ensin poppa seisahtaa
Ja toveriinsa tuijottaa.

Nyt tekee köyteen silmukan,
Joll' vyöttää taudin katkanan,

Ja jupistaen loihdojaan,
Hän pukkaa toisen Ahtolaan;

Ja jälkeen köyttä lappaapi,
Se kunnes viimein loppuupi,
Vaan hetken vielä uittelee,
Niin pantu paha paranee.

Nyt astuu miehet kotiinsa
Ja uinut avaa kaapinsa.
Kun ottaa neljä ryyppyä,
Taas näkee pientä väkeä.

a) EHTOOTÄHTI.

Kun on päivän viime säteet läntisihin aaltoiin
Sammuneet, ja ensimmäisnä astut armas näkyviin
Tähtitarhain tuhansista tuikkivista mailmoist',
Maamme kauniin heimolainen taivaan kannen kulkijoist'!

Vaan et kauan viivy; koska hopeaiset aarteet
Avaruuden alkaa loistaa, taivaan rantaa lähenet,
Läntisille maille riennät päivän jälkeen rakkahan,
Siellä illan ihastusta samoitinkin alkamaan.

Lemmen silmäyksin, jotka levotoinna hehkuvat,
Sinun heiskunatas kansat vanhat vertaelivat,
Kun he, ammoin sitten, ovat ristineet sun kaimaksi
Jumalattarelle, joka lemmen tunteet herätti.

Nimes' oikeen arvasivat! Vielä kansat ihastuu
Kun sun muotos ruusuisessa iltaruskoss' ilmaantuu;
Kaikki silloin ihmettelevät, ett' oot niin herttainen,
Päivän kaino palvelijatar, ruhtinatar tähtien!

b) KOINTÄHTI.

Jo loistaa idän reunaalla
Tuoll' aamuruskon otsassa
Kointähti armas, katselee
Taivaalle, sekä sanelee:

"Taas tähdet öisen taivahan
Ma kohta näen sammuvan,
Kun armas päivä koittavi
Ja pimenen voittavi."

Nää sanat tähdet kuulivat
Ja puhujalle lausuivat:
"Ent' itse? Päivän valoa
Et itsekään voi katsoa!"

"En teitä siit' oo soimannut."
Kointähti vastaa; "iloinnut
Oon saada valoon kuolla —
Se kuolema on ihana."

Näin ihmishenki aatelkoon
Auringostaan ja iloitkoon,
Kun saa myös hänkin sammua
Viel' ihanamass' valossa.

POISSA OLEVALLE.

Ikävä on aikani,
Pois kun menit luotani
Ja mun jätit katalan
Armahasen tuskahan.

Päivällä ma astuilen
Kukkakenttää hu'oaten,
Kukissa näen muotosi,
Tuules' kuulen äänesi.

Unissa vaan nauttia
Mennyttä saan riemua,
Vaun sun yö loppuupi,
Ikävä taas alkaapi.

Oi! kun kohta toteuntuis
Toiveheni, tapahtuis
Herälläi se hekuma,
Josta vaan saan uinailla.

PÄIJÄNTEELLÄ.

Illalla kello kymmenen
Kaks miestä istui rekehen.
He Virmalasta lähtivät
Ja Tehinniemeen riensivät.

"Oi kaunis on sun kuutama,
Sa Huhtikuinen iltama."
Näin mietit miehet, huokasit
Ja haukotellen nukahdit.

Kun silloin tällöin heräävät
Ja kyytipojalt' kysyvät:
"Eik' olla kohta perillä,
Kyll' viivyty on välillä?"

Niin ympärilleen katselee
Uinaillen poika sanelee:
"Tää tie ei lie oikee tie,
Vaun ei se eksyksiinkään vie."

No! Mitäs tehdä — ajetaan
Ja vihdoin talo huomataan.
"Nyt," lausuu poika näppärä,
"Me oomme, näen mä, Sysmässä!"

MERIMIEHEN LAULU.

Nyt sinusta ma erkanen
Mun synnyinmaani herttainen,
Sun salot, järvet, kukkulat,
Niin kalliit ja niin armahat,

Nyt katoavat näöstäin —
On meri edessäin.

Vaan taivahalta säihkyvät
Mun kotimaani tähtelät
Ja Suomen laulu mieluinen
Tääll' soipi päällä aaltojen
Ja tuuli Suomenniemeltä
Tuo tervehdyksiä.

HÄÄILTA.

Oi rakkaus! Sa kuolemanki voitat
Ja kuolon jälkeen armaampana koitat.

Koht' omppi kesäpäivä loppununna
Ja töistään ihmiset jo palannunna.
Tuoll' viipyy vielä virran reunahalla
Yks nuorukainen, muodoll' hohtavalla;
Kas kuinka silmäns levotoinna loistaa,
Ja katkerasta mielestänsä to'istaa,
Kun suvantoon hän huomionsa kääntää
Ja synkäll' äänell' nämä sanat ääntää:
"Kyll' elämässä tappioita kohtaa
Ja tuimaan riitaan tunteemme ne johtaa,
Vaan mikä niistä sydäntä niin ratkoo,
Kuin, joka rakkauden siteet katkoo.
Hän toisen oma! Oi te henget maassa
Ja veessä sekä ikitaivahassa,
Te lievitystä rintahani tuokaa
Ja hetkeksi nyt lepo mulle suokaa!"
Oil lausununna — Vesi kohahtaapi
Ja neito Vellamon nyt liukahtaapi
Veen kalvohon — kuin tähdet taivahalla
Sen silmät säihkyvät, kun lumoovalla
Nyt voimalla ne onnettomaan kääntää
Ja hälle sanat siivilliset ääntää:
"Oi kauno! Sua onnettomuus vaivaa
Ja synkkä suru sydäntäsi kaivaa
Siell' ylisessä mailmassa, jossa
On katkeruutta joka tuokiossa.
Oi tänne tule! Rauhassa saat olla
Tääll' aalton alla; sua suosiolla
On kaikki tottelevat; myös meillä
Ne tunteet on, jotk' autuuttavat teillä
Ja aartehista alankomme hohtaa,
Jotk' ajatukset riemuisiksi johtaa."
Ah! Kuinka suloisesti sanat soivat!
Kuink' oudon mielen toiselle ne toivat;
Ne viileyttä kuumehelleen antaa
Ja tyynen riemun sydämeensä kantaa.
Hän iltaruskoon silmänsä nyt luopi
Ja mietteens' ilmi nämä sanat tuopi:
"Oi aurinko sa kultakiharainen,
Sa kaikkiin nähty, kaikki huomaavainen,
Jok' onnetointa olet armastellut
Ja lyhytt' iloani silmäellyt:
Kun huomenna sa kiirehesi nostat
Ja armaudell' ihmisille kostat
Ne työtki, jotka valkeutta kammoo

Ja pimeydell' uskon valan vannoo;
Jos silloin mua, mennyttä, hän muistaa,
Niin katuvaisten korvahan sa kuiskaa,
Ett' uskotointa viimme tuokiossa
Ma muistin — viel' enemmän muistan, jossa
Ei himot mieltä himmennä, kuin lassa
Hänt' ennen muistin, muistan Ahtolassa."
Näin lausuttuaan virtahan hän juoksee
Tuon ihanaisen lohduttajan luokse,
Taas kohta virta vierivi kuin ennen,
On onnettoman jäähdyttänyt lemmen.

* * * * *

Hää-ilta oli — kokoontunut kansa
Jo oli — pappi siunauksellansa
Vaan puuttui. Äkki ääni huudahtaa:
"Miss' ompi morsian," — Ei vastata
Voi kukaan. — Hakiessa läntehen
Jo päivä laskee, toivo viiminen.
Kas tuolla seisoo metsän rinteessä
Nyt morsian ja tuskan helteessä
Sen posket hohtaa — silmät virtaa kohti
Vaan tuijottavat.

    Mi sen tänne johti?
Täss' oil hän kurjan äskellisen kanssa
Uinaillut lempee ihastuksissansa
Ja lemmikilleen valan vannonunna,
Kun päivä kesäinen oil laskenunna,
Ei ketään kuolevaista mailmassa
Pait' häntä lempiä; vaan kuulumassa
Koht' oli huhu — äsken mennyt kuulen
Myös sattui, herkkä oli sitä luuleen:
"Äl' usko neittä, valat naitavaisten
On heikommat kuin muitten kuolevaisten."
Nää viestit hältä synkistivät päivät
Ja yöksi mieltään kalvamaan ne jäivät.
Ei kultaansa hän tavatakaan saanut
"Se minun, köyhän, lie jo unhottanut."
Hän mietti heidän kohtauspaikallaan,
Kultaansa vartoin, kun ei tullutkaan.
Jo vihdoin huhu levesi nyt häistä;
Kun puhuttavan kuuli kurja näistä,
Ei kärsinyt hän enään, henkens heitti
Hän syvyyteen — se syvät huolet peitti.
Kuin Kirki kaunis, valko vaattehissa
Ja huntu päässä, melkein tainnuksissa
Nyt seisoo morsian — hän huomasi
Kun kultans Ahtolahan katosi.
Hän hetken liikkumatt' on — virtaa kohti
Nyt lentää — toivo askeleensa johti;
Vaan turhaan riensi — houkuttelianeen
Jo kultans' Ahdon aarteit' ihailee.
Kuin veistokuva, hetken äänetönnä
Nyt neito seisoo — posket veretönnä,
Vaan vihdoin sanoin suru puhkeaa
Ja vääntäin käsiänsä kurja valittaa:
"Nyt surun pilvi päivän multa peitti
Ja hirvittävään pimeään mun heitti!
Hän ompi poissa, ikuisesti poissa
Hän, toinen itseni murheessa ja iloissa.
Oi kurja kohtalo!" — Hän epätoivossa
On lopettanut raskaan olonsa!
Ma yöt olen häntä itkenynnä
Ja päivät luokseen olen pyrkinynnä,

Vaan turhaan — "pitää hänet unhottaa
Ja toista ylhäisempää rakastaa."
Näin käskettiin.

Vaan ennen kuolema,
Kun että petän hänen muistoa!
On pääni raskas — yö jo tulee.
Vaan o'otan — ehkä huomaa kultani.
Kas! Tuolta, tuolta kuultaa pohjasta
Jo muotons armas — kultalouhella
Hän istuu — odottaa mua — tänne katsahtaa,
Nyt hymyilee ja mulle sylins aukooa,
Oi rakkaus! Sa kuolemanki voitat
Ja kuolon jälkeen armaampana koitat!"
Näin lausuen hän kätens' ojentaa
Ja kyynelsilmin virtaan suljahtaa.

MUISTELMA.

Sa, joka suuren luonnon ihanuutta
Tuoll' suloäänell' innokkaasti kiitit!
Ihannetieteen laakereita niitit
Sa puheellasi, jonka armautta

Ma kevätilloin kuulin, nuoruutta
Kun luonto heijasti; sa yhteen liitit
Sen kanssa sielus nuoruuden ja siitit
Minussa hengen elantoa uutta.

Kun kevään tuoksut haimaa lehtipuista
Ja veden pinnall' iltarusko hohtaa,
Sa joskus kanssapuhujatas muista!

Ja koeta vielä mielehesi johtaa
Ne ajat vierreet — armaampi on olla,
Kun aatteet yhtyy kahdell' olennolla.

TÄHTITAIVAS..

Avaruudessa
Hiljaisuudessa
Sulosilmät tähdet säihkyvät.
Miten syttyvät
Armaat tähtelät?
Kuinka kauan silmää iskevät?

Kaikkivaltias,
Luoja laupias,
Joka johtaa heidän kiertoaan,
Hän ne mahdillaan
Saapi sammumaan,
Hän myös uudet luopi loistamaan.

Kuinka kaunis yö!
Niinkuin hopee vyö
Linnun-radan tähdet hohtavat.
Lukemattomat

Siellä mailmat
Mieltäs' äärettömiin johtavat.

Tuoll' on Seulaset,
Joita ihmiset
Wäinön virsuiksi myös nimitit.
Vanhain plejadit,
Kun he ilmausit,
Merimiehet merta kyntelit.

Taivaan koriste,
Wäinön viikate
Välkkyy etelässä, pohjassa
Astuu vakava,
Vanha Otava,
Takanansa seuraa Vartija.

Sinä, tähdistä,
Jok' oot likinnä,
Aurinko! Kun sätees valaisee
Meitä, vaalenee
Taivas, virkenee
Luonto unestaan ja riemuitsee.

* * *

Kun sa ylhäälle
Katsot, taivaalle
Ja näet avaruuden aarteheet
Isot, pienoiset
Tähdet, etäiset,
Jotka loistaa siellä tuhannet:

Mieti ihminen,
Kuink' oot vähäinen,
Verrattuna koko mailmaan,
Koko mailmaan,
Jok' on raiska vaan,
Kuu sen vertaa suureen Luojaan.

UKKO JA NUORUKAISET.

Kauniina kesä-iltana
Yks vanhus istui seurassa
Nuorten, jotk' hänen puhetta
Ihailten kuuntelit.
Hän elämästään jutteli
Ja viisauttaan saarnasi
Ja surut, riemut ennusti,
Jotk' heitä odotit.

Hän puhui esi-isistä.
Ja heidän urotöistä,
Sen kansan kärsimyksistä,
Jonk' omaks nimitti.
Kun loppui kertomuksensa,
Hän kirkastetull' muodolla
Loi silmäns kuulioihinsa
Ja täten saneli:

"Te nuorukaiset Suomenmaan
Nyt vala vahva vannokaat,

Ett' ootte valmiit valvomaan
Ylitse Suomenne,
Sen sivistystä edistään,
Sen vaurautta enentään
Ja henkennekin heittämään
Maan eestä isäinne.

Oi isäinmaa sa ihana!
Mun muistojeni satama
Ja toivojeni unelma,
Sun eestä rukoilen:
Sun voimat nuoret varttukoot
Ja lastes' kautta karttukoot,
He kilvaten sua suojelkoot
Sa Suomi suloinen!"

KEVÄTLAULU.

Lauhkea tuuli jo ilmoissa häilyy,
Vienosti pilviä liekuttaa,
Nietokset laskeuvat, aurinko päilyy
Veess', joka rinteitä puikuttaa.
Herääpi luonto, nyt heijastaa
Heliässä loistossa nuortunut maa,
Virrat vaippansa kankeat heittää,
Aaltojen soitanto kaikuvi taas,
Vihreät verhot ja maisemat peittää,
Lehti on puussa ja ruoho on maass'.

Ahvojen teitä nyt lintujen laumat
Villettelevät Pohjolaan.
Sielläki kukkulat, järvet ja rannat
Laululla riemastuttamahan.
Kukkaset kedoilla puhkeilee,
Yrtit ylt'ympäri tuoksuilee,
Puiden latvoissa tuuloiset soittaa,
Lintuset lempeä livertävät,
Keväällä uudet tuntehet soittaa,
Elohon vanhat virkenevät.

Riemuitkaamme nyt vanhat ja nuoret,
Niinkuin luontokin riemuitsee,
Kauniina loistavat laaksot ja vuoret,
Taivaskin riemusta hymyilee.
Kaunihiin kuitenkin riemutess' on
Ihmisen sielu kuolematon,
Senhän tähden niin kauniisti maamme
Laaksot ja kukkulat pukeutuvat
Ja vielä kauniimman kevään me saamme,
Jonka ei lahjat oo lakastuvat.

VÄHÄN KALEVALASTA JA

KANTELETTARESTA.

"Von Pol zu Pol Gefänge zu erneun —
Ein Sphärentanz harmonisch im Getümmel —
Lasst alle Völker unter gleichem Himmel
Sich gleicher Gabe wolgemuth erfreun!"

Göthe.

Runouden kolmet päälajit ovat: kertoma-, laulu- ja näytelmä-runous.

Kertoma- eli sankari-runoutta, joka tavallisesti kuvaelee kansojen taistelua vapautensa edestä, löytyy parhaasta päästä niillä kansoilla, jotka havainnoistaan luonnossa ovat tulleet ensimmäisiin mietinnöihin siitä somuudesta, hyvydestä ja viisaudesta, joka vallitsee mailmassa. Nämä kansat ovat jumaloittaneet luontoa joko kokonaan, taikka nähneet siinä kaksi eli monta vastaista (hyvää ja paha) voimaa.

Etevimvät tuotteet kertoma-runouden alalla ovat Indialaiset, Kreikkalaiset, Saksalaiset, Gaelilaiset, Suomalaiset ja Virolaiset ilmituoneet. Heidän sankari-runonsa ovat itse kansan sepittämiä. Muissaki kansoissa ovat yksityiset (Firdusi, Virgilius, Dante, Ariosto, Camoëns, Tasso, Milton) tällä alalla matkaansaaneet jaloja teoksia, vaikka ne eivät vertoja vedä edellisille. Moniainen väittelyksiä, että myös Kreikkalaisten sankari-runon olisi yksityisen tekemä, näyttää nykyinen aika tukevalla syillä kumoavan.

Kyllin aihetta tähän on kertoma-runomme Kalevala antanut. Nykyisyys kyllä tietää, miten tämä runollinen teos on ilmi tullut, vaan tulevaisuus voisi ehkä tästäki teoksesta lausua niinkuin parista muusta sankari-runoelmasta on lausuttu, että niiden kokoiliat olisivat ne muka omasta päästään sepittäneet. Ja miksikä? Senköön tähden, että runollinen aisti ei voisi löytyä rahvaassaki, yhtähyvin kuin sivistyneissä? Ja eiköhän kansan tekemän kertoma-runon sisällitys kyllin selvästi ilmaise, mistä se on kotosin?

Äsken sanottiin sankari-runon kuvaelevan kansojen taistelua vapautensa edestä. Kalevalassa esitellään riidat Kalevalaisten ja Pohjolaisten välillä. Vaan sen ohessa kerrotaan siinä myös sopuisesta kanssakäymisestä näiden kahden kansakuntien välillä; kuinka Pohjolassa oli kaunis neiti "maan kuulu, veen valio," jota Kalevalan uroot kosivat. Neidon äiti "Louhi Pohjolan emäntä, Pohjan akka harvahammas" lupasi tyttärensä sille, joka Pohjolahan takoi kummallisen "Sammon":

"Joutsenen kynän nenästä,
Maholehmän maitosesta,
Yhen ohrasen jyvästä,
Yhen uuhen villasesta."

Ilmarinen takoi nyt sammon ja Louhi saattoi sen Pohjolan kivimäkehen "yheksän lukon taaksi." Sammossa oli jauhomylly, suolamyylly ja rahamyylly; itsekin näistä jauhoi "purnun puhtehessa." Mutta Ilmarinen ei saanutkaan neitoa tällä kertaa, vasta sittemmin, kun oli suorittanut vaikeat ansiotyönsä, kihlasi Louhi hänelle tyttärensä. Häitä pidetään nyt Pohjolassa ja Ilmarinen vie nuoren vaimonsa kotia.

Nyt näytti sopu Kalevalan ja Pohjolan välillä olevan vahvistettu. Vanhemmat, vakavat miehet, Wänämöinen ja Ilmarinen, eivät vielä tähän saakka olleetkaan riitauneet Pohjolaisten kanssa, vaikka Louhelta paljon hänen sanansa syömistä olivat saaneet kärsiä. Mutta tuittupäinen Lemminkäinen oli, jo ennen häitä, käydessään Pohjolassa, laulanut joka miehen Pohjolan tuvasta ulos, paitsi yhden paimenen, jonka hän ylönkatseesta jätti laulamatta. Tämä paimen ampui hänen sitten Tuonelan joella kuoliaksi; äitinsä lukuin ja voidetten kautta virkeni hän kuitenkin. Ilmarisen häihin kutsuttiin kaikki Kalevan kansa, paitsi Lemminkäistä. Tämä läksi Pohjolahan, käytteli itseään ylimielisesti, niin että Pohjolan isäntä viimein ärjäsi:

"Ei tässä piot parane
Kun ei vierahat vähenne;
Talo työlle, vieras tielle,
Hyvistäki juomingista!
Lähe tästä, Hien heitto
Luota kaiken ihmiskansan,
Kotihisi konna koita,
Paha maahasi pakene!"

Johon Lemminkäinen vastasi:

"Et miestä manaten sa'a,
Ei miestä pahempatana
Sialtansa siirtymähän,
Paikalta pakenemahan."

Silloin Pohjolan isäntä "miekan seinältä sivalti;" Lemminkäinenki tempasi tuliteräisen ja tuvassa nousi tappelu; vaan kun Pohjolan isäntä, tavoitellessaan Lemminkäisen päälakia, iskasi orteen, että se kaheksi lensi, sanoi vastustajansa:

"Tukela tora tuvassa,
Seikat akkojen seassa,
Tuvan uuen turmelemme,
Lattiat verin panemme:
Käykämme ulos pihalle,
Ulos pellolle torahan,"

Täällä nyt taisteltihin, kunnes Lemminkäinen vastustajansa "kallon kaulalta sivalti;"

"Päähyt pyörähti pihalle,
Miehen kallo kartanolle,
Kuni nuolen noutaessa
Puulta koppelo putosi"

Pääkallon pisti Lemminkäinen seipähän nenähän. Mutta nyt tuli tulinen kiiru, sillä Pohjan akka lauloi kokoon sotilaansa; Lemminkäinen pötki pakoon kotiinsa ja sieltä, äitinsä neuvosta, kaukaiseen saareen. Tällä aikaa polttivat Pohjolaiset tupansa ja tekivät koko kotitienonsa autioksi. Lemminkäinen lähtee nyt sotatoverinsa Tieran kanssa Pohjolaan sotimaan; vaan laivansa jäätynä mereen ja hänen täytyi palata kotiansa. Nyt seuraa 6 runoa, jotka kertovat väkitapauksia (samoin kuin 1 ja 2 runo mailman luomisesta, 11 ja 29 Lemminkäisen olostsa saarella), muun muassa kuinka Kullervo Ilmarisen kartanolle ajaa susia ja karhuja, jotka repivät ja surmaavat emäntänsä, tuon alussa mainitun Pohjan neidon. Nyt lähtee Ilmarinen Pohjolaan entisen emäntänsä nuorempaa sisarta kosimaan, vaan tämä lausuu:

"En lähe minä sinulle,
En huoli huitukoille;
Tapoit naisen ennen nai'un,
Vielä tappaisit minunki;
Onpa tässä neitosessa
Paremmanki miehen verta,
Paikoille paremmilleki,
Ei sepon susi-sioille,
Miehen tuhmaisesta tulille."

Tästä suuttui Ilmarinen, koppoi tytön rekeensä ja läksi ajamaan. Matkalla neito häntä taas herjasi, kunnes seppo lausui hänen lokiksi. Sepon kotiinsa tultuaan, kyssi häneltä Wäinämöinen "miten Pohjola elävi," johon Ilmarinen vastaa:

"Mi on Pohjolan eleä,
Kun on sampo Pohjolassa!
Siin' on kyntö, siinä kylvö,
Siinä kasvo kaikenlainen,
Siinäpä ikuinen onni."

He päättävät nyt lähteä Pohjolaan saamaan edes osan sammosta; ja lähtevät. Lemminkäinen yhtyy tiellä heidän seuraan. Kun Pohjolan emäntä ei anna osaakaan sammosta, laulaa Wäinämöinen koko Pohjolan väen nukuksiin; Kalevalan miehet vievät sammon veneesensä ja lähtevät kotimatalle. Kolmantena päivänä herää Louhi, lähtee sammon viejiä jälestä ajamaan ja saavuttaa heidät. Nyt nousee tappelu, sampo suljahtaa mereen, Louhi saa siitä ainoastaan tyhjän kannen, Wäinämöinen kerää tarkkaan sammon murut rannalta.

Tämän jälkeen varallisuus katosi Pohjolasta ja karttui Kalevalassa. Louhi lausui tappelun jälestä:

"Jo minulta valta vaipui,
Jo aleni arvioni,
Eloni meni merehen,
Sampo särkyi lainehihin."

Ja runo laulaa tästä tapauksesta

"Siit' on polo Pohjolassa,
Elo leievätön Lapissa."

Ulkomailla, missä Kalevalata tunnetaan, on se voittanut yleisön suosion. Saksalainen Rosenfranz lausuu kirjassaan "Runous ja sen Historia," puhuttuaan Kalevalan sisällyksestä: "Tämmöinen on likimmittään pääsisällys. Mutta suorittaminen! Se on niin oivallinen, että sen kansan hengetärtä, jolla on niin moninainen mielenkuivitus, täytyy pitää korkeimmassa kunniaassa."

Mutta täten ei aina Kalevalaa arvostella — syntymämaallaan. Useat rahvaasta tuumaavat: "Mitäpä sitä lukee, perättömiä kuin siinä puhutaan!" Semmoiset tuomitsiat tottukoot myös siihen ajatukseen, että heidän omat, eli jos ovat varsin vaatimattomia, niiden, joita nyt viisaimpina ja todenperäisimpinä pitävät, mielipiteet vuosisatojen jälestä, voivat siintää jokseenki erilaisessa, silloin ehkä hyvin epäselvässä, valossa tahi — olla siintämättä. Tämä lause tahtoo sanoa, että mailma edistyy. Emme me enään paavia palvele, vaan jos olemme ymmärtäväiset, niin emme naura niille ajoille, jolloin häntä palveltiin, mutta tutkimme niitä siinä uskossa, että se, joka ei tiedä mitään menneistä ajoista, hän ei ymmärrä nykyisyyttäkään. — Kalevala ei siis "saarnaa loruja," mutta se lausuu oman aikansa uskomat ja ihanimmat aatteet.

Ainoastaan se, joka lukee Kalevalaa sen syntymä-aikansa valossa, voi sitä oikeen 1) ymmärtää, ja 2) arvostella (tämä järjestys lienee näiden kahden verbikäsitteiden oikea). Hän lukee kummastellen tuon kaikkia eläväksi tekevän ja virkeän mielenkuivituksen kuvaelmia niistä ajoista, jolloin

Kaikki luonnossa eleli
Sointuisuudessa somassa,
Aamuruskon rusoittaissa
Runollisen, astuivatten
Nuoren luonnon näkymölle
Esiisäin ilmestykset;

ja hän yhtyy ihastuksell' ajatuksissaan Tapiolan (koska hän on manterella asuva) lukuisaan juhlasaattoon, joka kulkee "vuoren kukkulalle" [Kalev. (toinen painos) 41-61], jossa vanha Wäinämöinen

"Soitti päivän, soitti toisen"

niin suloisesti, että

"Ei ollut miestä, eikä naista
Kellen ei itkuksi käynyt,
Kenen syänt' ei sulannut."

Kalevalasta puhuen, mainittakoon sivumennen, että Virolaisilla, Suomalaisten likeisillä sukulaisilla, on "Kalevi-poeg" (Kalevan poika) niminen kertomaruno. Wäinämöistä, Ilmarista ja Lemminkäistä kutsutaan myös Kalevalassa Kalevan pojiksi ja tämä kohta, muun muassa, osoittaa näiden kahden kertomarunon yhteistä alkuperää niiltä ajoilta, jolloin Suomenlahden laineet eivät vielä eroittaneet näitä kansakuntia.

Toinen alussa mainituista runouden päälajeista on *laulurunous* eli *lyriikki*; viimmemainittu nimitys on johdettu kreikan sanasta lyra, kielisoitin, jolla he säestivät laulujansa, niinkuin muinaiset Suomalaiset kanteleella. Kertomaruno kertoo tapauksen, joka jo on tapahtunut; lauluruno ilmaisee runoilian omituisen tunteen siiloin, jolloin hän runoilee. Kertomaruno kertoo: ne tekivät ja puhuivat niin ja niin; laulurunoilaa laulaa: minun tunteet tässä aineessa, josta nyt runoilin, ovat seuraavat, Tästä eroituksesta seuraa, että, samoitin kun kansakuntien sepittämät kertomarunot ovat onnistuneemmat kuin yksityisten, laulurunon luonto parhaasta päästä vaatii yksityistä sepittäjää, sillä tunteitaan ilmottaessa soveltuvat ihmismielet vähemmin, kuin tapauksia kertoessa, varsinkin siltä aikakaudelta, jolloin sankarirunot kansoissa syntyvät. Tämä on pääsääntö, joka ei kuitenkaan estä kansojen sepittämän laulurunouden alalla paljon ihania tuotteita löytymästä; erittäinkin suomalaisen laulurunouden alalla muuttuu tämä poikkeus, erinäisten syitten johdosta, jotka jokainen ajattelemalla kohta hoksanee, milt'ei pääsäännöksi.

Lönnrot, alkulauseessaan Kantelettareesen, jakaa suomalaisen laulurunouden kansan ja oppineiden tekemään ja viittaa myös niiden vastamainittuun keskinäiseen suhteeseen, laveammin selittäen ylläkäytetyn sanan "milt'ei": "Tosin löytyy niidenki (oppineiden tekemien runojen) seassa toisinaan luonnon siittämiä, kauniita, joiden ei ollenkaan tarvitse kansanrunoin rinnalla hävetä. Myös voittavat he muotonsa moninaisuudella kansanrunot, niinkuin istutettu puutarha voittaa puittensa moninaisuudella luontaisen metsän, vaikka metsä muuten on suurempi."

Viimmemainittu kohta on myös puoleksi vastaus kysymykseen: Miksikä Kantelettaren lauluja kansassa niin vähän tunnetaan. Toinen tärkeämpi puoli vastauksesta on, että ne eivät vastaa meidän ajan katsantotapaan. Vaan se kohta, ett'ei Kanteletar, niinkuin ei Kalevalakaan, ole uudenhokkinen, ei suinkaan ole sitä unohdukseen saattava; siksi ovat siinä vaarinotetut ne ehdot, joiden toteuttaminen voi ihmishengen tuotteille antaa pysyvyyttä.

Nykyisyys suosii runoelman ulkomuodon suhteen vaihtelevaa ja loppusoinnullista runomittaa. Varsinkin, jos semmoisella runolla sitä paitsi on nuotti, kaikkuu se (aikansa) kaikkien huulilla, joskipa sisältönsä olisi enemmän tai vähemmän runollisuutta vailla.

Nämä mietteet johtavat mieleemme noihin Kantelettaren alkulauseessa löytyviin, neljäänkolmatta lauluihin, joista vertauksen vuoksi nyt vähän mainittakoon. Nekin ovat rahvaan usein yksityisten, tekemiä, osittain ruotsista käännetty, osittain ruotsin mukaan tehtyjä (Lönnrot). Yllämainittu lause, jonka vähänkään runolliset laulannon tuntijat useissa lauluissa ylipäänsä, s.t.s. ulkomaisissaki, lienevät huomanneet toteutuvan, ilmaisee syyn, miksi mainitut runoelmat ovat niin suositut; sillä harva, tuskin yksikään heistä olisi, sävelien siivillä lentämättä, niin *yleisesti* ruotsia puhuville tunnettu. Tämä arvostelu on ainoastaan tieteellinen; heidän käytännöllinen merkityksensä on viime aikoihin saakka ollut ehkä painavampi, kun muiden tuotteiden suomalaisen runollisuuden alalla.

"Tuoll' on mun kultani;" "Kukkuu, kukkuu;" "Minä seisoin korkialla vuorella;" tuo kaunis, surullinen "Mistäs tulet;" "Läksin minä kesä-yönä käymään" ovat näitä vastamainittuita runoelmia. Värsyt tällaiset kuin:

"Ja se ilta oli lammin, ihana
Ja linnut ne lauloivat,
Keto allansa kaunis ja vihanta,
Kukat keolla kasvoivat;"

tahi:

"Kukat ovat kaunihit, kaunis kevät aamu,
Kauniimmat kultani silmät ja haamu;"

tai:

"Toivoon riemu ja autuuen aika
Suruani harvoin lievittää;
Rintani on kuin järven jää, —
Kukapa sen viimenki lämmittää?"

ovat kyllä itsessäänkin kauniita; mutta niin yksinkertaisesti ja niin vienolla aistilla ne eivät suinkaan kuvaile sydämmen tunteita kuin esim. seuraavat rivit Kantelettaresta:

"Täst' on kulta kulkenunna,
Täst' on mennyt mielitietty,
* * *

Täss' on astunut aholla,
Tuoss' on istunut kivellä.
Kivi on paljo kirkkahampi,
Paasi toistansa parempi.
* * *

Tuon on kultani kulusta,
Armahani astunnasta".

tai:

"Tule tänne pieni lintu,
Lennä tänne, lintu rukka.
Haastele halusi mulle,
Ikäväsi ilmoittele;
Mie sanon sinulle jällen,
Haastan mielihaikiani.
Sitten vaihamma vajoja,
Kahenkesken kaihojamme.
Lennä, lennä lintu rukka,
Lennä, pieni pääsky rukka,
Lennä minun kaulalleni,
Käy käsivarrelleni;

Siinä säilyt sa paremmin,
Olet onnella hyvällä,
Olet kuin kullan kukkarossa,
Asut kuin armahan povessa."

rahi:

"Kuti, kuti, kultaseni,
Tule tänne kukkaseni!
Tääll' on kaunis karjan käyä,
Armas paimenten asua;
Pohjaspuolella mäkönen,
Päivänpuolella puronen,
Lehtomaita luotehesen,
Itähän isot ahoset.
Kuti, suti, kultaseni,
Tule tänne turkkaseni,
Tääll' on nuori neitosesi,
Kaunis kasvin kumppalisi;
Sopisipa suuta antaa,
Kun olisi kahen valta."

"Ylimalkaisesti" lausuu Lönnrot "on yksinäisyys ja surullisuus näissä (Kantelettaren lauluissa) läpikäypänä aineena. Ne ovat verrattavia pilviseen syyspäivään, jona aurinko harvoin pilvien lomasta paistaa pilkuttaa." Tällöisellä mielialalla laulaa yksinäisyydessään korvessa kulkeva, useimpia muita onnettomampi:

"Kotihinsa muut menevät,
Majoillensa matkoavat,
Kurjall' ei ole kotia,
Katalalla kartanoa;
Korpi kurjalla kotina,
Salo sauna vaivaisella.
Moni on päivä päätön päivä,
Usiampi einehetön;
Ilta ainaki tulevi,
Yö etehen ennättävi,
Moni tuikkavi tulonen,
Vilkuttavi valkiainen,
Ei ole turvoa tulesta,
Valkiaisesta varoa!"

Kantelettaren laulut jakaantuvat kahteen pääosaan: 1) Varsinaisiin laulurunoihin (Ensimmäinen ja Toinen kirja) ja 2) Virsirunoihin (Kolmas kirja). Viimmemainitut ovat verrattavia Läntis-Euroopan kansojen ballad'eihin ja romans'eihin. Ylipäänsä sisältää Kanteletar (Toinen painos) 652 runoa.

Saksalainen H. R. von Schröter on kääntänyt ja painattanut muutamia Kantelettaren lauluista ja suuren runoilian Göthen runoelmissa vuodelta 1828 löytyy muuan näistä käännettynä.

* * * * *

Jos vertaamme sitä runollista katsantotapaa, joka Kalevalassa ja Kantelettaressa ilmaantuu, nykyajan runollisissa tuotteissa vallitsevaan, niin huomaamme, että kertomarunomme aikuiset ihmiset "mielessään vetivät koko luonnon seuraansa," niinkuin Kantelettaren alkulauseessa mainitaan, "kaikille turhimmelleki aineille hengen ja elämän mielen ja kielen kuvaellen. Niin usein pitävät puhetta ja kanssakäymistä lintuin, kalain ja muiden elävain, puiden ja kukkien, kivien ja kantojen, järvien, jokien, lampien ja muiden senlaisten olentojen kanssa." Juuri tämä lapsen mielenlaadun mukainen havainnon ja ymmärryksen yhtäpitäväisyys antaa kansan tekemille runoille tuon viehättävän luontaisuuden, jota yksityisten runolliset teokset enemmän tai vähemmän puuttuvat, joskin muissa suhteissa ovat etevämpiäki. Ainoastaan, mitä elävästi uskomme ja tunnemme, sitä voimme elähtävästi esitellä.

Niinkuin yksityiset, ovat kerran kansatki hengellisessä katsannossa lapsena olleet. Koko heidän hengellinen elämä on silloin ollut ulkopuolinen; he ovat niinkuin lapsetki, eläväksi kuvanneet koko luonnon ympärillensä. Vaan vihdoon on heissä, niinkuin lapsessaki, itsensä tunteminen heräillyt ja sen mukaan kun hengellisyyttä heissä on karttunut, on se kadonnut luonnosta. Tuo Jumalaistarullinen mailma on vähitellen haihtunut heidän mielenkuvituksestansa; sen ilmiöistä voimme toki kuitenkin verraten lausua Schillerin sanoilla:

"Aus der Zeitfluth weggerissen, schweben
Sie gerettet aus des Pindus Höhn."

Runollisuuden viehättävä kieli on säilyttänyt kertomukset niistä kansan huulilla, kunnes *Elias Lönnrot* ne sieltä on kerennyt muuttaa Muiston pysyväiseen pyhyteen.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALERVO: RUNOLLINEN KALENTERI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project

Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in

creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.